כפר עולמי · יחידה 4: אוכלוסייה במרחב משתנה · חוברת קטנה

תושבי העולם: מי אנחנו?

חוברת תלמיד · **ז׳ רגיל**

שמונה מיליארד אנשים, אלפי שפות ואינספור סיפורים – בואו להכיר

שם:	כיתה:	תאריך:

מה בחוברת?

1. מושגי מפתח
2. קוראים: שמונה מיליארד סיפורים
3. חלק א׳ – מתרגלים מושגים
4. חלק ב׳ – בודקים הבנה
5. חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים
6. כרטיס יציאה ✂

משחקים לשיעור הזה (חידון מהיר, איש תלוי, טריוויה ועוד) באתר: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

יצרה: רוית ראש בן ישי

מושגי מפתח

קראו את המושגים. נשתמש בהם בכל החוברת.

שפה

מערכת של מילים וכללים שבעזרתה בני אדם מתקשרים, ואחד הסימנים הבולטים לזהות של קבוצה.

לדוגמה: עברית, ערבית, ספרדית וסינית.

תרבות

מכלול השפה, הדת, המנהגים, הערכים ודרכי החיים שקבוצת אנשים חולקת ומעבירה מדור לדור.

לדוגמה: אוכל של חג, שירים ולבוש מסורתי.

דת מונותיאיסטית

דת שמאמינה באל אחד בלבד, כמו היהדות, הנצרות והאסלאם.

לדוגמה: היהדות היא דת כזאת.

דת

מערכת של אמונות, מצוות וטקסים הקשורה לאל או לכוחות עליונים, שמשותפת לקבוצת מאמינים.

לדוגמה: יהדות, נצרות, אסלאם, בודהיזם.

נוף תרבותי

נוף שבני אדם עיצבו לפי התרבות שלהם, כמו מבני תפילה, שלטים, שווקים וצורת הבתים.

לדוגמה: שוק צבעוני עם שלטים בכמה שפות.

לאום

קבוצת אנשים שמרגישים שייכות משותפת בזכות היסטוריה, שפה ותרבות משותפות, ולעיתים שואפים למדינה משלהם.

לדוגמה: העם היהודי הוא לאום.

מגוון אנושי

השונות בין בני אדם ובין קבוצות בשפה, בדת, בלאום, בתרבות ובדרכי החיים.

לדוגמה: בכיתה אחת ילדים מכמה תרבויות.

מעמד חברתי-כלכלי

מקומו של אדם או משפחה בחברה לפי הכנסה, השכלה ואפשרויות.

לדוגמה: הכנסה גבוהה והשכלה גבוהה מול הכנסה נמוכה.

קוראים

שמונה מיליארד סיפורים

בכדור הארץ חיים כיום יותר משמונה מיליארד בני אדם. כל אחד מהם ייחודי, אבל אנשים מתקבצים לקבוצות שחולקות דברים משותפים: שפה, דת, לאום ומנהגים שעוברים במשפחה מדור לדור. כל אלה יחד יוצרים את התרבות של הקבוצה.

השפה היא אחד הסימנים הבולטים לשונות. בעולם מדוברות יותר מ- 7,000שפות: בחלקן מדברים מאות מיליוני אנשים, ובאחרות רק כמה מאות. גם בדת יש מגוון רב. יהדות, נצרות ואסלאם מאמינות באל אחד ולכן נקראות דתות מונותיאיסטיות. יש דתות רבות נוספות, ויש גם אנשים שאינם משתייכים לשום דת.

אוכלוסיות שונות גם בדרך שבה הן חיות במרחב: יש אזורים צפופים מאוד ויש אזורים כמעט ריקים, יש כפרים קטנים ויש ערי ענק. גם גודל המשפחה משתנה ממקום למקום, ויש הבדלים במעמד החברתי-כלכלי – בהכנסה, בהשכלה ובאפשרויות.

את המגוון הזה אפשר לראות. מבני תפילה, שלטים בשפות שונות, שווקים, לבוש, אוכל וצורת הבתים יוצרים נוף תרבותי – נוף שבני אדם עיצבו לפי תרבותם. גאוגרפים קוראים את הנוף כמו ספר ושואלים: מה רואים כאן, מי גר כאן ומה זה מספר על האנשים?

חלק א' – מתרגלים מושגים

בחלק הזה נחבר כל מושג להגדרה שלו, ונזהה דוגמאות מהחיים.

1. התאימו: כתבו בריבוע את האות של ההגדרה המתאימה.

1. תרבות		**א.** מערכת של מילים וכללים שבעזרתה בני אדם מתקשרים, ואחד הסימנים הבולטים לזהות של קבוצה.
2. שפה		**ב.** דת שמאמינה באל אחד בלבד, כמו היהדות, הנצרות והאסלאם.
3. דת		**ג.** קבוצת אנשים שמרגישים שייכות משותפת בזכות היסטוריה, שפה ותרבות משותפות, ולעיתים שואפים למדינה משלהם.
4. דת מונותיאיסטית		**ד.** מכלול השפה, הדת, המנהגים, הערכים ודרכי החיים שקבוצת אנשים חולקת ומעבירה מדור לדור.
5. לאום		**ה.** נוף שבני אדם עיצבו לפי התרבות שלהם, כמו מבני תפילה, שלטים, שווקים וצורת הבתים.
6. נוף תרבותי		**ו.** מערכת של אמונות, מצוות וטקסים הקשורה לאל או לכוחות עליונים, שמשותפת לקבוצת מאמינים.

2. השלימו: לאיזה מושג מתאימה כל דוגמה?

מחסן מילים: נוף תרבותי לאום מגוון אנושי מעמד חברתי-כלכלי

1. בכיתה אחת ילדים מכמה תרבויות. – זו דוגמה ל־_____
2. הכנסה גבוהה והשכלה גבוהה מול הכנסה נמוכה. – זו דוגמה ל־_____
3. שוק צבעוני עם שלטים בכמה שפות. – זו דוגמה ל־_____
4. העם היהודי הוא לאום. – זו דוגמה ל־_____

חלק ב' – בודקים הבנה

חזרו לקטע הקריאה. הקיפו את התשובה הנכונה, וסמנו נכון או לא נכון.

1 מה מחבר את כל המרכיבים – שפה, דת, לאום ומנהגים?

- ○ א. אקלים
- ○ ב. תרבות
- ○ ג. גובה פני הים
- ○ ד. גבולות

2 למה היהדות, הנצרות והאסלאם נקראות דתות מונותיאיסטיות?

- ○ א. כי הן הדתות העתיקות ביותר
- ○ ב. כי הן נוצרו באותה שנה
- ○ ג. כי הן מאמינות באל אחד
- ○ ד. כי יש להן אותם חגים

3 איזו מהדוגמאות היא חלק מנוף תרבותי?

- ○ א. מסגד, כנסייה ובית כנסת באותה עיר
- ○ ב. נהר שזורם במדבר
- ○ ג. פסגת הר מושלג
- ○ ד. יער טבעי

4 מה כולל המעמד החברתי-כלכלי?

- ◯ א. רק את מקום המגורים
- ◯ ב. את השפה והדת
- ◯ ג. את צבע השיער
- ◯ ד. הכנסה, השכלה ואפשרויות

5 מה אפשר להסיק כשרואים ברחוב שלטים בחמש שפות?

- ◯ א. שבמקום גרים או מבקרים אנשים מקבוצות שונות
- ◯ ב. שהמקום ריק
- ◯ ג. שיש בו רק תושבים ותיקים
- ◯ ד. שהשלטים נכתבו בטעות

נכון או לא נכון? אם לא נכון – תקנו בשורה.

1 כל השפות בעולם מדוברות בידי מיליוני אנשים.	נכון	לא נכון
2 יש אנשים שאינם משתייכים לשום דת.	נכון	לא נכון
3 נוף תרבותי נוצר בלי מעורבות של בני אדם.	נכון	לא נכון
4 גודל המשפחה הממוצעת שונה ממקום למקום בעולם.	נכון	לא נכון

חלק ג׳ – חושבים כמו גאוגרפים

כאן אין תשובה אחת נכונה. כתבו במשפטים מלאים והסבירו את דעתכם.

1 בחרו מקום שאתם מכירים ותארו שלושה סימנים בנוף התרבותי שלו. מה הם מספרים על התושבים?

2 הסבירו מדוע השפה נחשבת לאחד הסימנים הבולטים לשונות בין קבוצות.

התחילו כך: השפה בולטת כי...

3 השוו בין משפחה גדולה של כמה דורות למשפחה קטנה: יתרון אחד לכל אחת.

כרטיס יציאה – תושבי העולם: מי אנחנו?

גזרו לאורך הקו המקווקו ומסרו למורה. שם: _____

1 כתבו ארבעה תחומים שבהם אוכלוסיות שונות זו מזו.

2 מהו נוף תרבותי? תנו דוגמה.

3 מה כולל מעמד חברתי-כלכלי?

איך הבנתי? ◯ הבנתי היטב ◯ הבנתי חלקית ◯ אני צריכים/ות עזרה